

Előfizetési díj helyben:
 Egész évre . . . . . 8 frt
 Félévre . . . . . 4 frt
 Negyedévre . . . . . 2 frt
 Vidékre 1 forinttal több.

Hirdetési díj:
 Egész oldal . . . . . 20 frt
 Fél oldal . . . . . 10 frt
 Negyed oldal . . . . . 5 frt
 Eszenfűl minden hirdetésnél
 30 kr kincst. illeték fizetendő.

SZABADSÁG.

MEGJELENIK HETENKINT HÁROMSZOR:
VASÁRNAP, SZERDÁN és PÉNTEKEN.

Egyes szám ára 10 kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 VII-ik kör, Virág-utca
 337. házszám.

Ugy a köziratok, mint a hirdetések ott vetetnek fel.

„Nyiltér“ sora 15 kr.

Kisebb hirdetéseknel minden szó után 5 kr és a kincstári illeték számmittatik.

Népoktatásunk miseriái.

VII.

A város bel- és külterületén levő elemi iskolák felosztatnának öt igazgató-tanítói kerületre. Minden kerület élére egy igazgató tanító állítandó, aki az iskolai rendtartásban előirt teendőket végzi s kerülete iskoláit havonként egyszer, szükség esetén többször is meglátogatja. A hittani órák alatt a belterületi, csütörtöki napon pedig a tanyai iskolák volnának látogatandók.

Igaz, hogy így tudja a tanító, mikor fogja őt az igazgató meglátogatni, de ez nem baj. A tanító tudni fogja, hogy őt nem lesi senki, de azt is fogja tudni, hogy tőle a tantervben előirt tananyag feldolgozása vagyis munka fog számon kéretni. A tanügyi felsőbbség nemcsak a részletes tantervek elkészíttetését, de munka-napló vezetését is kötelezőleg elrendelte s így a felügyelet és ellenőrzés teendőit megkönnyítette, helyes alapra fektette. Ily körülmények között fél órai kérdezgetés után tisztában lehet a felügyelő közeg a taneredményvel. A munkanapló biztos fokmutatója lesz az iskola beléletének.

Az eddigi igazgatói látogatások csakis kárára voltak az iskolai munkálkodásnak, mert nélkülözték a reális alapot. Jobban mondva nem volt a felügyeletnek semmi alapja. A mostani igazgató nemcsak nem követelt részletes tantervet, de sőt egyenesen felmentette a tanítókat annak elkészítése alól — jól tudván tanító korából, milyen nagy teher a rendes iskolai munkálkodás.

Régi dolog, hogy aki valamit nem tud, arra mást sem taníthat meg. A mostani igazgató a legrosszabb fegyvermező s a legutolsó módszerész s valóban sajnos jelenség, hogy nálunk az igazgatókat a legszelejtesebb tanítókból válogatták.

Szerencsére vannak a tantestületben — bár kisebb számban — igen képzett tanítók s ha ezek közül őt fog az ügy élére állani, fel sem tehető, hogy ez üdvös befolyással nem lenne népoktatásunk intenzív fejlődésére.

Az öt igazgató tanítói kerület a következőleg osztatnék be:

I. kerület: a belvárosi népiskola 13 tanteremmel, a ludasi és radanováci 4 iskola.

II. igazgató-tanítói kerület: a sétatéri iskola 12 teremmel, a kelebia, a tompai és csikeriai 5 iskola.

III. kerület: a szent-györgyi iskola 6 teremmel, a békovai, györgyeni és vámtelki 3 iskola.

IV. kerület: a rókusi iskola 6 teremmel, a Piukovits-féle iskola 2 teremmel, a mérgesi, a boszniai és verusitsi 3 iskola és az ugynevezett szerb iskola 3 tanteremmel.

V. kerület: a 4-ik körű iskola 4 teremmel, a bajai uti, a sómléki, a homoki és a tavankuti iskolák összesen 16 teremmel.

Azon esetre, ha a tanhatóság a mostani iskola-igazgatónak nem akarna osztályt adni, úgy ő kizárólag a tanyai iskolák látogatásával volna megbizandó.

Az igazgató-tanítói rendszer előnyeiről jövőre.

(Folytatjuk.)

A polgármester ismét nyilatkozik.

Széles e hazában, de mondhatni talán sehoh a világon egy polgármester, egy civilizált állam 3-ik nagyvárosának polgármestere annyi nyilvános meghurcoltatás, nyilvános rágalmozás és nyilvános becsületsértések által a város közönsége, de az egész ország előtt pellengére állítva nem lett, mint ez Mamusich Lázár Szabadka sz. kir. város első tisztviselőjével, a polgármesterrel, úgy a közgyűléseken mint a hírlapok útján sajnosan jó ideje megszakítás nélkül történik. Nagyon jól ismerjük Mamusich Lázárt, tudjuk, mert tapasztaltuk mi is, hogy nagyon szívós természetű, mert ha ez nem volna, rég elhagyta volna azt a díszes helyet, mely őt már csupán azon egy okból sem illeti meg, mert úgy mint magán ember, de még kevésbé mint polgármesternek nem lett volna szabad soha sem engedni azt, hogy az ellene irányult ellenséges indulat és vádaskodás rajta száradjon.

A polgármester legújabbán a „Szabadkai Hírlap“-ban személye ellen megjelent cikkre következő nyilatkozatot teszi közzé:

A „Szabadkai Hírlap“ folyó évi 19-ik számában gyávasággal vádol, egyrészt mivel az ígért sajtópert meg nem indítottam, másrészt mivel rágalmozó cikkei miatt lovagias elégtételt nem kértem. Ezzel szemben, mint a város első tisztviselőjének a közönség felvilágosítása és megnyugtataása céljából kötelességem kijelenteni, hogy a sajtópert már is folytatba tettem, amennyiben pedig a névtelen cikk író magát megnevezni meri, s emennyiben nem fogom egy hivány bérenezezel szemközt találni magamat,

lovagias uton is rendelkezésére fogok állani. S hogy erre épen én adjak neki alkalmat, az ellenem szórt gyanúsításokért alávaló rágalmozónak nyilvánítom. Kelt Szabadkán, 1893. évi május hó 8. napján. Mamusich Lázár, polgármester.

Szerintünk ez az örökös „nyilatkozás“ semmi értékkel nem bír, de sőt mi több a fenti nyilatkozat „igaz ügyét“ csak ronthatja.

Zsidó receptió.

(Válasz „Szabadka és Vidéke“-nek.)

Mottó: A hazában létező izraelita hitfelekezet mint vallásos társulat is épen olyan szabad, önálló és autonóm testületet képezzen, mint a keresztény autonóm egyházak.
 Eötvös József báró.

Városunkban a hírlapirodalom már nem közmfivelődési szükségletből, hanem különféle önző célok szempontjából tengett tul olyannyira, hogy bajos megmondani melyik áll a közérdek szolgálatában.

A tultengett hírlapirodalom legutolsó kinövése a „Szabadka és Vidéke“. E lap szerkesztője nem zsurnaliszta, ha mégis a lapnak nevé odaadta, ez az ő dolga; tényleg titkos kezek dolgoznak a magát politikainak hirdető lapban. Célja eddig titkos volt, de „Zsidó receptió“ fölratú vezércikkében szint vall, a zászlót bont, hogy a felekezeti viszály úszkát dobja zsidó és nem zsidó közé, de még tovább megy s a nemzetiségi harcot is megkezdi, az összes nemzetiségek védelembe fogadásával, a zsidók ellen.

Ki irta a törmedvényt? mellékes dolog ránk nézve. A szerkesztő nem, az bizonyos, mert ő maga kijelentette, hogy semmit sem fog irni a lapba. Itt tehát csak az „Alapítók“-kal van dolgunk, s ezek előttünk ismeretlenek. De bár volna mindenik legmeghittebb barátunk, akkor is felelnünk kellene a fenti czim alatt hozott közleményre, mert semmi történeti alapja nincs a zsidók hazafiságát mélyen sértő kifakadásainak, melyekkel csak azon czél felé tör a cikk írója, hogy sötétséget támaszson ott, hol világosság van, hogy a felekezeti békét megbolygatva a zavarosban annál könnyebben halássza ki az előtte legragyogóbb aranyhalat, az antiszemitizmust.

„Szabadka és Vidéke“ ily értelemben bontotta ki a zászlót, midőn a „Zsidó receptió“-ról elmélkedve oly dolgokat állit, melyek meg nem czáfolása ép oly bűn volna, mint amily bűnös hajlam és czél lebegett a „Sz. és V.“ cikkírója előtt.

Röviden kifejtendjük ellenvéleményünket az egész cikk lényegére nézve, csak azt jelentjük meg ki, hogy különösen mely badar állításaira leszünk bátrak közérdekből megfelelni.

Ugyanis azt mondja a „Sz. és V.“ névtelen hőse:

I. Az izraelitában a fajjelleg a legszívósabb. A hány hódítója csak volt ókrcban és az ujkorban keletnek és nyugatnak is, majdnem el lehet mondani, hogy a nem nagy számú zsidóság valamennyit uralta.

II. „A tótokból, oláhokból, németekből és szerbekből stb. aránylag sokkal több lesz magyarrá, mint az izraelitákból.“

III. A receptió által leromboltatnak a hazát századokon át fentartó ősi erények garanciái.“

Ezek azon főbb pontok, melyekre külön-külön tárgyilagosan felfelni fogunk. Előbb azonban meg kell emlékeznünk a magyarországi zsidók történetéről, mert úgy látszik a t. cikkíró nem ismeri a magyar zsidóság történetét, mely ép a most közbeszéd tárgyát képező receptió szempontjából is nemcsak mindenkit érdekel, de talán a „Sz. és V.“ névtelen hőst is érdekelni fogja, ha ugyan nem ismeri alábbiakat s csak rossz akarathból hallgatta el.

Ugyanis a magyar zsidók jó része a honfoglaló magyarokkal együtt jött be az országba, ha nem is tisztán mint fegyveres hódító, de mint kereskedő nép. Azután a zsidó vallást hívő és a magyarokkal törzsrokon kozarok és kabárok képeztek a már a rómaiak ideje óta Pannoniában lakó zsidók utódaival az első magyarországi zsidókat.

Nem idézzük a többféle és egybevágó történeti kutforrásokat, melyekből kitűnik, hogy az ősmagyarok Ázsiában sűrűn és hosszú időn át érintkezésben álltak a zsidókkal és a zsidó vallást követő szövetséges vérokonokkal. (L. Hunfalvy, Szabó Károly, Ipolyi és Horváth műveit.) A honfoglaló 108 nemzetség közt említi a hagyomány a Zsiday nemzetséget is, mely valószínűleg a zsidóhitű szövetséges bajtársak emlékét őrzé meg.

A zsidók vallásának alapos ismerete tette a magyarokat fogékonyra a katolikus vallás fölvételére; ez tette őket — mintegy hálából-toleranssá a zsidókkal szemben; ez a hálaérzet és lovagiasság nyilvánul Szt. István törvényeiben is, midőn a zsidókat nem kényszeríti az új vallás fölvételére, holott többi alattvalóit apostoli buzgalommal és királyi hatalmával szorította a kereszttség fölvételére.

Ennyit a magyar zsidók multjáról, illetve származásáról. Ezt tudva nem lehet a magyar zsidókat idegeneknek tekinteni, hanem amint ők maguk is teszik — tisztán a magyar nemzettesthez sorolandók.

(Folyt. köv.)

Országos lelencház-egyesület.

Nagy és nemes mozgalom indult meg röviddel ezelőtt a fővárosban, melynek célja egy régi nemzeti mulasztásunkat pótolni, társadalmunknak egy sajtó sebébe behegeszteni. A nyugoti kulturállamokban már réges-régen, Olaszországban és Franciaországban évszázadok óta látják el az apjuk-anyjuk elhagyta kisdedeket a jótékonyság segítségével vagy közköltésen.

A középkor szellemének megfelelőleg kezdetben klastromokban és templomokban vették fel a kisdedeket, kiket titokban egy ott kitett forgó szekrényben helyeztek el, többnyire éjnek idején. A gyermekeket, azután apácák gondozták a klastromban, hogy az ilyen gyermek a világtól elkülönítve növekedett fel. Ez a módja a felnevelésnek nem célszerű. Egyrészt nagy a veszedelem a gyermekekre

ha sokan együtt vannak, betegségek könnyen elragadnak egyikről a másikra. Azonkívül a világtól való elzárás nem jól hat a kisdedek lelki fejlődésére.

Manapság alig van már oly lelencház, melyben e gyermekeket intézetileg nevelik, hanem majd mindenütt arra igyekeznek, hogy a gyermekek a nép által neveltessenek fel, s így oda jussanak vissza, ahonnan kikerültek; olvadjanak a népbe, hogy a társadalom hasznos tagjaivá váljanak. Az olasz nép annyira szereti „madonna-gyermekeit“ (így nevezik a lelencház-egyesületet), hogy gyakran ingyen nevelik fel és családjuk tagjaivá fogadják.

Ezt a hazafias és emberbaráti eszmét óhajtja megvalósítani az „országos lelencház-egyesület.“

Szegényére válik hazánknak, hogy még eddig nem gondoskodtunk kellőképpen az ártatlan kisdedekről, akiknek egyedüli bűnük, hogy szülfik nyomorognak, könnyelműek vagy bűnösök.

Hányszor történik meg az orvosi gyakorlatban, hogy a jómódu család vézna csecsemője mellé dajkát kell megvizsgálnunk, aki bemutatja ép, erős csecsemőjét, kit kénytelen másoknak kiadni ápolásba. Alig mulik egy-két hónap és egy vén banya beállit a dajkához, összeaszott, vézna csecsemőt tartva karjaiban, s a szegény anya borzadva bontja szét a rongyokat, nézi gyermekének puffadt hasát, ráncos bőrt nyöszörgő sirását.

Ez a szegény teremtés már közel van ahhoz, hogy „augyallá“ legyen. A székes fővárost, valamint a nagyobb városokat környező falvakban valóságos angyalcsináló ipar fejlődött ki, hova olcsó áron kiviszik a gyermekeket meghalni, annál gyorsabban, minél kevésbé pontosak a kialakított bér fizetésében.

Arról van tehát szó, hogy ezek a kisdedek jó ápolásban részesüljenek, amennyire lehet, családban neveltessenek fel. Ennek kipróbált legjobb módja az, hogy az ilyen gyermekeket egy vagy több központi intézetbe vegyék fel, ahol őket az orvos megvizsgálja s az egészségesekeket az érte bejövő földművesek és kisiparosok nejeinek átadja gondozás végett kellő fizetés fejében. Az intézetben csak azok a gyermekek maradnak vissza, akik betegek, hogy ott anyatej mellett gondos ápolásban részesüljenek. A kiadott gyermekre az intézetnek, de különösen az egylet vidéki tagjainak folyton és szigorúan kell felügyelniök.

Ez igen fontos, mert ha a gyermeket kiadják és többet rá komolyan senki ügyet nem vet, mint épen nálunk, akkor a gyermekek úgy pusztulnak, mint ezelőtt. Épen ennek elkerülése végett szükséges a nemesszívű és jótévő társadalomnak részvétele minél tágabb körben. Hiszen a lelencház tulajdonképpen közügy és az államnak kötelessége gondoskodni az elhagyott kisdedekről; azonban nálunk ezt az állam a községekre róttá, amelyek azután minél olcsóbb és így rosszabb ápolásba adják a gyermekeket. Oda adják „budáronak“, a hol elkinlódnak, de a házipénztár rovására, mert azt a nyomorult havi 5 frtot az asszonyok felveszik, de a gyermek isten kegyelméből él, ha ugyan elég erős a szervezete hozzá.

Tehát a társadalomnak részt kell vennie a mozgalomban, ha azt akarjuk, hogy a kisdedek jó kezekben legyenek s a hazára hasznos polgáraivá váljanak.

Hazafias és emberbaráti művet igyekeznek tehát életre ébreszteni azok, kik az „országos lelencház-egyesület“ megalakításáért fáradoznak.

Örömmel látjuk, hogy a székes fővárosnak színe-java máris csatlakozott a mozgalomhoz, melynek célját itt röviden vázoltuk. Nem közönséges egyletesdi ez, hanem arról van szó, hogy ezer és ezer kisdéd életét megmentjük és épen ezért a mozgalomnak országosnak, impozánsnak kell lennie!

S ha a kormány s országgyűlés látni fogja a törekvés komolyságát s az eszme megvalósítását: akkor bizonyára kell, hogy erkölcsileg és anyagilag is hozzájáruljon. És épen azért, mert ily nemes és nagy tervről, régi mulasztás pótlásáról van szó: kérjük tisztelt olvasóinkat, hogy csatlakozzanak e mozgalomhoz!

Kérjük különösen helybeli nőegyleteinket és hatóságunkat is.

A polg. olv. kör ünnepélye.

A „polgári olv. kör-nek“ mult vasárnap délelőtt polgári ünnepélye volt. Rendeztetett pedig ez az új főispán tiszteletére.

Főispánunk ugyanis, még hivatalos installatiója előtt többek előtt kijelentette, hogy minden egyes helyb. egyletnek tagja kívánna lenni. Kijelentette azt, hogy keresni fogja a társadalmi tisztesség korlátai között minenkivel, de különösen testültekkkel az érintkezést, hogy maga részéről is előmozdithassa egy minden tekintetben jobb és egészségesebb alapokon nyugvó társadalmi életnek létfeltételeit.

Hízelegni nem szoktunk. Azonban a méltányosság és az igazság tekintetbe vétele ellen vétenénk, ha új főispánunk ezen helyes eljárását nyiltan meg nem dicsérnénk.

Ez csak arra mutat, hogy főispánunk gondolkozása modern. Arra mutat, hogy ő nemcsak gentleman, de a szó valódi értelmében művelt főispán; neveltetése magyar, s mert családi multja traditiója a helybeli polgárság és polgári-élet emlékeihez fűzi, nem kerül, hanem keresi azokkal, kik arra érdemesek az érintkezést.

A művelt társadalmat becsüli. Becsüli születési és foglalkozás különbség nélkül mind azokat, kik a tisztességes társadalomnak tényezői.

Íme a különbség a jelen és a nemrég mult idő között. Mi hogy minden tekintetbe hasznos fog lenni a közügyre, erről nem kételkedünk.

Ezeket előre bocsajtva addig is míg a kör elnökének üdvözlő beszédét, és a főispánunkra következő választ megkapjuk, a diszülés letolyását adjuk a következőkben.

A „kör“ elnöksége értesülvén arról, hogy városunk főispánja, dr. Vojnits István a polg. olv. kör tagja kíván lenni, mult hó 27-én összehívta a választmányt. A választmányi ülés értesülvén a történelmokról, abban állapodott meg: hogy ő méltóságát a főispánt disztagsággal fogja megtisztelni, egyszersmind elrendelte: hogy rendkívüli közgyűlés tartassék, s ennek színe előtt törtéjék meg főispánunk polgári diszfogattatása.

A polg. olv. kör három terme ennek folytan mult vasárnap a zsufolásig megtelt. Háromszáz harmincz rendes tagja van az egyletnek, de ezekből kevés hiányzott. Mond-

hatni, hogy nemcsak a hangulat, hanem az egyleti tagok külső megjelenése is ünnepies volt.

Pont 11 órákor riadó „éljenzések” között jelent meg *Mamusich Lázár* polgármester és dr. *Antunovits József* orsz. képviselőnk kíséretében a főispán.

Ugy az elnöki üdvözlő beszéd, mint pedig az ünnepeltnek válasza megfelelt az alkalomszerűségnek.

A rendkívüli közgyűlés mielőtt lezáró dott volna, az ünnepély menete és az elmondott beszédek jegyzőkönyvbe leendő vétele elhatározottat. Az indítványt Kuluncsich Illés tette, és evvel az ünnepély befejeztetett.

A főispán ezek után *cerklét* tartott, és mondhatni, hogy fesztelen jókedvvel és igazán magyaros *kézszerítással* tüntette ki csaknem sorosan az egybegyűlteket. Megtekintette első sorban is az „Egylet” díszes könyvtárát s egyuttal a körnek összes helyiségeit, melyek után azon kijelentéssel, hogy ezután már nem mint vendég, — de nem is mint *disztag*, — hanem *egyenjőru* tag, igen sokszor akar és fog is megjelenni a *polgárság* ezen kedves „*otthonába*,” még riadóbb „*éljenek*” között vett az egybegyűlt polgároktól *búcsút*.

A többi egyleteket ez után sorra meg fogja tisztelni látogatásával.

A jövő egyelőre kecsesgető, hogy azonban miképp fog végződni? — senki sem tudja.

Mi a jobbat reméljük.

r. l.

Iskolaszéki ülés.

A helybeli községi iskolaszék 1893. év május hó 11-én d. e. 10 órákor a belvárosi (Vörös-ökör-féle telken épült) népiszkola emeleti dísztermében iskolaszéki ülést tartand, melynek tárgysorozata a következő:

1) A kir. tanfelügyelőségnek 1195. ex 893. sz. intézkévénye humánus célok előmozdítása tekintetéből gyűjtő-perselyek felállítása tárgyában

2) Ugyanannak átirata az előléptetett tanítók nyugdíjgyének rendezése tárgyában.

3) A törvh. közigazgatási bizottságának 210. ex 893. sz. határozata részletes tantervek elkészíttetése és foglalkozási-(munka) napló vezetése iránt.

4) Előterjesztés az újonnan épült iskolaházaknál alkalmazandó iskolaszolgák számának és teendőink meghatározása tárgyában.

5) Aizottsági javaslat a polg. fiu-iskola II. osztályának megnyitásával kapcsolatos teendők tárgyában.

6) Nyilvántartói jelentés az 1891. évi XLIII. t.-c. 10. §-a értelmében szedendő hozzájárulási díjak és foganatosítás nélkül maradt iskolaszéki határozatok tárgyában.

7) *Előterjesztés az igazgató-tanítói intézmény behozatala tárgyában.*

8) Takács Ede polg. leányiskolai igazgató jelentése a vezetése alatti intézetnél üresedésben levő segédtanítói állásra pályázat kiírás iránt.

9) Gurcsán István kérvénye hivatali minőségének megállapítása és az iskolaszéki irattár elhelyezése tárgyában.

10) Jelentés az alsó-csikieriai iskola megnyezetének leszakadása, Horváth Géza tanító lemondása s állására pályázat kiírása iránt.

11) Verébelyi Béla hitelemző, Toth Dá-

niel, Bacsits Etel tanítók szabadságidő meghosszabbítása iránti kérvénye.

12) Ruttkay István kérvénye $\frac{1}{2}$ lánco föld haszonélvezet fejében 45 frtnak megszárazása iránt.

13) Satomé Ludyany Etel lakás-átalakítás iránti kérvénye.

14) Bajai-buczikai lakosok iskola-felállítási kérvénye.

Szabadkán, 1893. évi május hó 4-én.

Antunovits Mátyas
iskaszéki elnök.

A május 1-én életbe lépett bennünket legközelebb érdeklő vasuti menetrendből következőket közöljük:

A *budapest-szabadka-belgrádi és a Szabadka-dáljai vonalon*. Budapestnek Boszniaival való kedvezőbb összeköttetésbe hozatala céljából Szabadka és B.-Bród között Dálján át mindkét irányban egy-egy új és mindhárom kocsiosztályt szállító gyorsvonat helyeztetik forgalomba. Ezen új vonat Szabadkáról csatlakozással a gyorsvonathoz Budapestről este 6 óra 32 perczkor indul és Dáljára este 9 óra 28 perczkor érkezik; a honnét este 9 óra 35 perczkor tovább indul és B.-Bródra éjjel 12 óra 20 perczkor érkezik; az ellenvonat pedig Boszna-Bródból éjjel 3 óra 20 perczkor indul és Dáljára reggel 6 óra 7 perczkor érkezik, a honnét reggel 6 óra 14 perczkor tovább indul és Szabadkára d. e. 9 óra 22 perczkor érkezik és itt közvetlenül csatlakozik a gyorsvonathoz Budapest felé.

Ezen gyorsvonatok forgalomba helyezése folytán a jelenleg Szabadkáról este 6 óra 45 perczkor Dáljára és onnét d. e. 8 óra 50 perczkor Szabadkára érkező személyvonat csak a Szabadka-gombosi vonalrészben marad forgalomban.

A jelenleg Hegyes-Feketehegyről reggel Szabadkára és onnét délután vissza közlekedő személyszállító tehervonatnál a személyszállítás Verbász-Kuláig kiterjeszkedik. Ezen vonat Verbász-Kuláról reggel 5 órákor indul és Szabadkára d. e. 8 óra 2 perczkor érkezik; Szabadkáról pedig d. u. 4 óra 13 perczkor indul és Verbász-Kulára este 6 óra 42 perczkor érkezik.

A *Szeged-rókus-szabadkai vonalon június hó 1-étől* kezdve a múlt évben Szeged és Palics, valamint Palics és Szabadka között közlekedő helyi vonatok ismét forgalomba helyeztetnek a következő menetrendben: ünnep- és vasárnaponként indul Szeged-Rókusról délután 1 órákor Palicsra és onnét este 9 óra 5 perczkor vissza Szeged-Rókusra, továbbá naponta indul Szabadkáról d. u. 5 óra 10 perczkor és este 7 ó. 40 perczkor Palicsra, Palicsról Szabadkára pedig este 6 óra 55 percz és este 8 óra 10 perczkor. Végül Palicsról reggel 7 óra 15 perczkor még egy új vonat is fog Szabadkára indulni.

A *Szabadka-bajai vonalon* mindkét irányban egy-egy harmadik vonat, Szabadkán a gyorsvonathoz Budapest felé, illetve felől való csatlakozással helyeztetik forgalomba.

Ezen vonat Bajáról reggel 7 órákor indul és Szabadkára d. e. 9 óra 10 perczkor érkezik; Szabadkáról pedig este 6 óra 50 perczkor indul és Bajára este 9 órákor érkezik.

A *Ruma-vrdniki vonalon* a jelenleg Rumáról délutáni 12 óra 20 perczkor induló vonat csatlakozással Mitrovicza felől dél-

előtt 9 óra 18 perczkor fog Rumáról indulni: ezenkívül Rumáról este 6 óra 28 perczkor Vrdnikra és onnan délután 4 ó. 58 perczkor Rumára egy új vonat indul.

IRODALOM, MŰVÉSZET.

— **Színház.** A „szabadkai iparos ifjak művelődési köre” nem egyszer már fényes jelét adta életrevalóságának. Ezenkívül többször rendeznek felolvasásokkal, színelőadásokkal összekötött táncszertélyeket s ez nem is önműködő haszonleső célból, hanem többnyire jótékony célra történik. Mint lapunkban már említve volt, nevezett kör f. hó 21-én a városi színházban műkedvelői színelőadást rendez, mely alkalomból Tóth Ede kitűnő népszínműve „A Falu Rossza” kerül színre, mely előadás tiszta jövedelmének egy része „a fehér kereszt egyesület” helybeli fiókja javára fog fordítatni. A rendezőseget és a darab betanítását Dr. Demidor Imre ügyvéd szíveségből magára vállalta, ki valóban önzetlen és odaadó fáradozásáért halás elismerést érdemel. Helyárok: Alsó- és középpáholy 5 frt., felső páholy 4 frt., 3 táncvigalmi jeggyel; — Páholyülés a 29-es nagy páholyban 1 frt 50 kr., I. rendű zártszék 1 frt 50 kr., II. rendű zártszék 1 frt., Földszinti állóhely 1 frt egy-egy táncvigalmi jeggyel. — Alsó-karzati ülőhely 50 kr., állóhely 40 kr. Felső karzat 30 kr. Alsó és felső karzathoz a táncvigalomra belépti-jegy nem jár. Jegyek előre válthatók a bizalmi férfiaknál és Vetró Janos ur üzletében.

HIREK.

Lapunk legközelebbi száma a közbeeső ünnep miatt vasárnap jelenik meg.

— **Főispáni látogatás.** Mult vasárnap a polg. olv. kör diszülés után a főispán több látogatást tett. Meglátogatta a polgármestert, Antunovits Mátyást, mind a két országos képviselőt, Lénárd Maté volt főispánt és Varga Károlyt és a római kath. lelkészetet. Kiséretében láttuk Antunovits József orsz. képviselőt és a polgármestert.

— **Iskolaszéki ülés** tartatik áldozó csütörtökön a szokásos iskolai helyiségben.

— **A Pučka Casinót** a főispán áldozó csütörtökön fogja meglátogatni. A meghívók bunyevác nyelven állítottak ki. Nem lenne illő azt bunyevác és magyar nyelven kiállítani, már csak hazafias tekintetből is? Tudtunkkal vannak az egyletnek magyar tagjai is.

— **Hatósági hóbort.** Egy izben említettük már, hogy a vasuti aluljáró környékén a Szabadka-palicsi országotat házilag köveztetik. Körülbelül 5—6 hét óta kinölnak azon a darab uton és semmire sem mennek, de a közlekedést hosszú idő óta fenakasszák. Kiváncsiak vagyunk, kinek az agyában szülemlett meg ez a legujabb hatósági stikli és mire akar ez kilyukadni? Ugy látszik, hogy csinálják az utat azért, hogy egy pár hónap mulva felszedessék, és aztán vállalkozó által újból lerakassák. Ajánljuk főispánunk figyelmébe, tekintse meg.

— **A városi árvaszék.** Mamuzsits Lázár polgármester úgy látszik maga is megsokalta már az árvaszéki hivatal körülött évek óta vajdó hanyagságokat. Tegnap Dr. Landauer I-ső alügyész kíséretében megvizsgálta a hivatalt. Hogy ott borzasztó rendtelenséget észlelt, azt mondanunk sem kell, mert az már régi dolog. De most nem odázhathja tovább a polgármester ezt a tengeri kigyóvá kifejlődött ügyet, s mint

halljuk a tegnapi razzia több renőbéli fe-gyelmit fog maga után vonni. Hallomás szerint a polgármester kiterjeszti vizsgálatát a többi hivatalokra is. Hiszen ezt csak helyeselhetjük, de csodálkozunk, hogy évek hosszú sora óta csak most nyilik ki a szeme a polgármesternek. Valjon mit jelenthet ez, ki tudja?

— **Tüzeset.** Folyó hó 2. és 3. közötti éjjel IV. kör Bersényi-utca 637. sz. a. Ivanits Antal házában az ott dolgozó napszámosok vigyázatlansága folytán a félszer kigyulladt. A rögtön értesített hivat. tűzoltók oly gyorsan termettek a színhelyen, hogy nemcsak lokalizálni bírták a tüzet, de még a zindely tetőnek háremnegyedrészt is sikerült meg-menteni.

NYILT-TÉR.*

Helybeli és vidéki üzletbarátaimat fel-kérem, miszerint félreértések és kellemet-lenségeket kikerülendő hozzám intézendő leveleket alulírt címre intézzék.

Milkó Mór

„f a k e r e s k e d ő „
Szabadkán.

Tekintetes szerkesztő úr!

Becses lapjának folyó évi 53. számában a kórházról egy cikk jelent meg, mely élenken illusztrálja a kórházban levő álla-potokat.

S sajnos, mint őszinte embernek ki kell jelentenem, hogy az valóban igen sok igazat is tartalmaz, de már ott, hol cse-kély személyemmel foglalkozik az illető tudósító ur, egy kissé eltalálta a sulykot dobni

Ha az való lenne, mi ott rólam állitta tik, akkor én egy iszákos erkölcstelen em-ber volnék, ki nem méltó arra, hogy tisz-tességes emberekkel egy levegőt leheljen be. — De édes Istenem, hol van ember hiba nélkül. Errare humanum est, mondja a latin közmondás, és ha néha vétkezem, bizony-bizony vétkes, mert megis veze-keltem.

Vagy azt hiszi talán valaki, hogy az a gondnoki állás oly fényes, oly kedves fog-lalkozás. Oh nem! Aki nem hiszi próbálja meg csak 8 napig, szivja csak 8 napig azt a förtelmes illatot, mit a gondnoknak éjjel nappal belélegzeni kell, nézzen csak annyi étvágy és nyomorrontót, mint a gondnok, s akkor nem fog megütközni azon, ha az a szegény gondnok is kiszabadítja magát néha a remete élet korlátai közül, s néha talán jobb kedvben tér haza, mint rendes-sen. De hát más ember nem rüg be, más ember nem mulat, vagy annak szabad, csak egyedül a kórházi gondnok az, kire rá van olvasva az ítélet, hogy a kapun belül a földi szenvedők között fogod élte-det eltölteni. nem halva mást, mint a be-tegek örökös fájdalmas sóhaját és nyögé-sét, az örültek veszett kiabálását és az ápolónék örökös civakodását. Hisz én is csak ember vagyok.

Midőn hivatali elődöm után a gondnok-ságot s ezzel együtt a kórházat átvettem, valóban az oly állapotban volt, hogy azt ember leirni nem képes, azt csak látni lehetett. Ha az ember képzel magának egy elátkozott várat, melynek környékét a dudva és gaz felverte, s benne csakis a szellemek járnak és kelnek, oly vadregé-nyes és borzalmas volt a városi kórház, hol a szenvedőknek kellett volna enyhet találni. S ha a tekintetes főorvos urnak van abban érdeme, hogy a kórház a mai fényes helyzetében áll, úgy hiszem, hogy ezen sikerhez én is hozzájárultam valamit

* E rovatban közlöttékért nem felelős a szerk.

csekély erőmmel, — miről tanushodik az, hogy a jelenlegi főorvos ur számtalanszor dicsérőleg nyilatkozott tetteimről, sőt ezt a városi tanács előtt is kijelentette. S most egyszerre lettem oly borzasztó rossz. Va-lóban ez előttem megfoghatatlan. Igaz, hogy néha elmaradtam, de kötelességemet teendőimet el nem mulasztottam, és oly botrányos magaviseletet, mint amilyennek vádoltatom, el nem követtem.

A kórház falain belül tivornyázást soha nem folytattam, ha mulattam, elmentem hazulról s csak éjjel senki által sem lát-hatva tértem haza, nem háborgatva a be-tegeket, nem csinálva botrányt s nem lár-mát, melyekkel vádoltatom.

Ha négy évig jó voltam, ha négy évig részegeskedtem és nem tivornyáztam a a kórházban, honnan van az hogy éppen most lettem oly rossz egyszerre.

Nem itt van bibi uraim! Oh nem. Ha-nem ott, hogy a tekintetes főorvos ur kit tisztelek becsülök, s kiről csakis jót mond-hatok, engedve bizonyos hizelgő s besugó beszédeknek, — nem győződött meg a do-log valódi állásáról s engedve ezen egy-oldalu információnak kimondotta reám a halálosítéletet, s a besugót, az ellenem árulkodót megbizta a gondnoki teendőkkel.

Egyedüli hibám az volt, hogy gyenge voltam, s nem léptem kellő erővel az árulkodó csuszó mászó kígyó fejére, hogy azt még a porban eltiportam volna, ha-nem azt fejemre nőni engedtem.

Nem védelmezem magam, ha hibáztam gyengeségből hibáztam s hogy nem kellő erővel fogtam ezen bujtogató elcsittitá-sához, mert tessék a kórházban levőket megkérdezni ki volt az oka az összes a kórházban előforduló kellemetlenségeknek, egyhangulag azt fogják mondani, hogy a kórházi udvarosból lett gondnok, kit megszált a nagyravágyás ördöge, és po-koli czéljának kivitelére semmitől sem ri-adva vissza mindenütt zürzavaró veszeke-dést csinált, melynek gyöngeségemnél fog-va én estem áldozatul.

Ügyemben a vizsgálat meg fog ejtetni, és ekkor kifogom mutatni, hogy nem én vagyok annak a minden kellemetlenségnek az okozója, hanem egy oly ember, ki az emberiség posványából felemelkedve s az urhatnamság ördögétől megszállva lassan, de biztosan szötte körülöttem a halót.

Egyelőre ugyanígy eleget mondtam, de ha a vizsgálat meg fog ejtetni, oly le-leplezéseket fogok tenni, melyen igen so-kan csodálkozni fognak s mely sokakat kellemetlenül fog érinteni.

Sebedits Antal
kórházi gondnok.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos
SZALAY LÁSZLÓ A.
üggyéd.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Üzlet helyiség változás.

Alulírott tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy

kocsigyártó üzletem

f. é. ápril hó 24-től kezdve I. kör Veselényi-utca 212. sz. saját házam-ba teszem át. Kérem a n. é. közönsé-get eddig bennem helyezett bizalmat to-vábbra is fenn tartani.

A m. t. közönség b. pártfogását kérem, tisztelettel

Tary Pál.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

1094. sz. 1893. tkvi.

Árverési hirdetményi kivonat.

A szabadkai kir. törvényszék mint tkvi haróság közhírré teszi, hogy a szabad-kai kereskedelmi és iparbank és csatla-kozott társai végrehajtatókat, Szkende-rovics Pál (Marko fia) végrehajtást szen-vedő elleni 460 frt tőkekövetelés illetve 7500 frt. 500 frt. 1000 frt 165 frt és 300 frt tőke és járuléka iránti végrehajtási ügyében a szabadkai kir. törvényszék (a szabadkai kir. járásbíró) területén lévő szabadkai határban fekvő sz. sza-badkai 17055 sz. tjkvben A X. 16838^{3/1/1} hrsz. a foglalt s Szkenderovics Pál (Mar-ko fia) nevéen álló 6 hold 122 □ öl terü-letü tavankuti szántóföldre.

Az árverést 1238 frtban ezennel meg-állapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fenneb megjelölt ingatlan az 1893. évi május hó 29-ik napján délelőtti 9 órakor a szabadkai tkvi hivatalban, az árverési feltételek értelmében meg-tartandó nyilvános árverésen, a megál-lapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10 %-át vagyis 123 frt 80 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfo-lyammal számított és az 1881. évi no-venber 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügy miniszteri rendelet 8. §-ában, kijelölt ovadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről ki-állított szabályszerű elismervényt átszol-gáltatni.

Kelt Szabadkán, 1893. évi február hó 2-án a kir. törvényszék mint tkvi ható-ság.

Szerdahelyi
kir. tövszéki bíró.

Keil Alajos-féle

Padlózat-fénymáz

(Glasur)

legkitűnőbb mázó-szer puha padló számára. 1 nagy palaczk ára 1 frt 35 kr.
1 kis palaczk ára 68 kr.

Viaszk-kenőcs

legjobb és legegyszerűbb beeresztő-szer kemény padló számára, 1 köcsög ára 60 kr.
mindenkor kapható:

Boznofszky Józsefnél Szabadkán.

Nyomatott Schlesinger Sándor könyvnyomdájában Szabadkán.